

Upozornění:

Prezentace je určena posluchačům předmětu 2PR101 Právo na Vysoké škole ekonomické v Praze a slouží k jejich lepší orientaci v probíraných tématech na přednáškách. Materiál nenahrazuje účast na přednáškách ani povinnou literaturu.

Platí pro ZS 2024/2025

© Tomáš Votava (2024)

Právní normy. Osoby v právním smyslu.

(2PR101 Právo)

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Vysoká škola ekonomická
ZS 2024/2025

Právní normy

Právní norma

= obecně závazné pravidlo lidského chování, které je státem stanovené (příp. uznané) a státem vynutitelné

Základní znaky:

- 1) normativnost (preskriptivnost)
- 2) obecnost
- 3) formální určitost
- 4) závaznost
- 5) vynutitelnost

Právo

4

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Struktura právní normy

- 1) Hypotéza
- 2) Dispozice
- 3) Sankční hypotéza
- 4) Sankce

Právo

5

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Příklady právních norem

§ 1015 ObčZ:

„Způsobila-li movitá věc na cizím pozemku škodu, může ji vlastník pozemku zadržet, dokud neobdrží jinou jistotu nebo náhradu škody.“

§ 2483 odst. 2 ObčZ:

„Smlouva o obchodním zastoupení vyžaduje písemnou formu.“

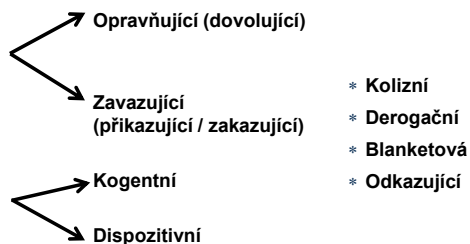
Právo

6

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Druhy právních norem

Druhy právních norem

Právo

8

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Příklady kogentních norem

Příklady dispozitivních norem

§ 554 ObčZ:

„K zdánlivému právnímu jednání se nepřihlíží.“

§ 246 odst. 1 ObčZ:

„Neurčí-li stanovy funkční období členů volených orgánů spolku, je toto období pětileté.“

§ 583 ObčZ:

„Jednal-li někdo v omylu o rozhodující okolnosti a byl-li v omyl uveden druhou stranou, je právní jednání neplatné.“

§ 1958 odst. 2 ObčZ:

„Neujednávají-li strany, kdy má dlužník splnit dluh, může věřitel požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen splnit bez zbytečného odkladu.“

Právo

9

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právo

10

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Příklady kolizních norem

Příklad derogační normy

§ 48 ZMPS (č. 91/2012 Sb.):

„(1) Způsobilost osoby uzavřít manželství, jakož i podmínky jeho platnosti se řídí právním řádem státu, jehož je tato osoba občanem.

(2) Forma uzavření manželství se řídí právním řádem platným v místě, v němž se manželství uzavírá.

(3) Uzavření manželství na zastupitelském úřadu České republiky v zahraničí se řídí českým právním řádem.

(4) Státní občan České republiky nemůže uzavřít manželství na zastupitelském úřadu cizího státu v České republice.“

§ 3080 ObčZ:

„Zrušuje se:

1. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

2. Zákon č. 131/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník a upravují některé další majetkové vztahy.

3. Zákon č. 188/1988 Sb., kterým se mění a doplňuje zákoník práce.

4. Zákon č. 87/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník.

5. § 33 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

...“

Právo

11

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právo

12

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Příklad blanketové normy

Čl. 20 Úst:

„Další podmínky výkonu volebního práva, organizaci voleb a rozsah soudního přezkumu stanoví zákon.“

Právo

13

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Výčet taxativní a demonstrativní

Taxativní výčet = úplný

Demonstrativní = příkladný, neúplný

Právo

14

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Taxativní výčet - příklad

Čl. 41 odst. 2 Úst:

„Návrh zákona může podat poslanec, skupina poslanců, Senát, vláda nebo zastupitelstvo vyššího územního samosprávného celku.“

Právo

15

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Demonstrativní výčet - příklad

§ 3 odst. 2 ObčZ:

„Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že

a) každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí,

b) rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany,

c) nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých,

d) daný slib zavazuje a smlouvy mají být splněny,

e) vlastnické právo je chráněno zákonem a jen zákon může stanovit, jak vlastnické právo vzniká a zaniká, a

f) nikomu nelze odepřít, co mu po právu náleží.“

Právo

16

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Platnost a působnost právních norem

Platnost a působnost právní normy

Platnost

→ právní norma vydána příslušným orgánem v mezích jeho pravomocí, stanoveným postupem a řádně vyhlášena

od **vydání** (publikace) do **zrušení** (derogace) právní normy

Právo

18

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Působnost právní normy

→ Vymezení **rozsahu realizace a aplikace** právní normy

1. **Časová** = kdy počíná a kdy končí účinnost právní normy
2. **Prostorová** = na kterém území je právní norma účinná
3. **Osobní** = pro které osoby je právní norma účinná
4. **Věcná** = pro jaké skutkové podstaty je právní norma účinná

Právo

19

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zpětná působnost právní normy

Retroaktivita = zpětná působnost právní normy (právního předpisu)

Pravá retroaktivita = právní norma je účinná v době, kdy ještě není platná (neexistuje) → použije se pozdější právní normy na případy, které se staly již v minulosti

Čl. 40 odst. 6 LZPS:

„Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.“

Právo

20

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zpětná působnost právní normy

Nepravá retroaktivita = vznik a platnost právního poměru vzniklého před účinností nového právního předpisu se řídí původní právní úpravou, obsah právního poměru se již posuzují podle nové právní úpravy

§ 3074 odst. 1 ObčZ:

„Nájem se řídí tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti, i když ke vzniku nájmu došlo před tímto dnem; vznik nájmu, jakož i práva a povinnosti vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se však posuzují podle dosavadních právních předpisů...“

Právo

21

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Působnost právní normy

→ Vymezení **rozsahu realizace a aplikace** právní normy

1. **Časová** = kdy počíná a kdy končí účinnost právní normy
2. **Prostorová** = na kterém území je právní norma účinná
3. **Osobní** = pro které osoby je právní norma účinná
4. **Věcná** = pro jaké skutkové podstaty je právní norma účinná

Právo

22

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Osoby v právním smyslu

Subjekty práva

Fyzické osoby = lidé

§ 19 odst. 1 ObčZ:

„Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.“

Právnícké osoby

§ 20 odst. 1 ObčZ:

„Právnícká osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná. Právnícká osoba může bez zřetele na předmět své činnosti mít práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou.“

Právo

24

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní osobnost a svéprávnost

Právní osobnost = způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti

→ být účastníkem právních poměrů

Svéprávnost = způsobilost svým vlastním právním jednáním nabývat práv a zavazovat se k povinnostem
→ způsobilost právně jednat

Právo

25

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právní osobnost

Fyzická osoba (člověk): od narození do smrti

§ 25 ObčZ:

„Na **počaté dítě** se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.“

Právnícká osoba: od svého vzniku do svého zániku

Právo

26

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Svéprávnost (pouze člověk)

Plná svéprávnost se nabývá:

1. Zletilostí
2. Uzavřením manželství
3. Přiznáním svéprávnosti

Uzavření manželství (nezletilých) § 667 odst. 2 ObčZ (soud může):

- Povolení soudu (ve výjimečných případech)
- > 16 let
- Důležité důvody (např. mateřství)

Přiznání svéprávnosti § 37 ObčZ (soud musí):

- Návrh nezletilého a souhlas zákonného zástupce (příp. opačné)
- > 16 let
- Schopnost se sám živit a obstarat si své záležitosti

Právo

27

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Omezení svéprávnosti

→ omezit může pouze **soud**

→ stanoví opatrovníka

Podmínky:

1. v zájmu člověka, jehož se týká
2. po jeho shlednutí
3. s plným uznáním jeho práv a jeho jedinečnosti
4. hrozila-li by mu jinak **závažná** újma
5. nejdéle na 3 roky (lze prodloužit)

Rozsah: v jakém člověk není pro duševní poruchu, která není jen přechodná, schopen právně jednat (**nelze zbavit svéprávnosti**
→ minimum: běžné záležitosti každodenního života")

Právo

28

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Právnícké osoby

Právnícká osoba = organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná

právní osobnost

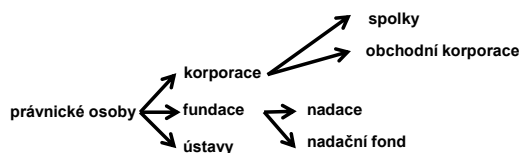
- mohou vystupovat v právních vztazích (poměrech)
- mají vlastní majetek oddělený od majetku svých členů
- mohou právně jednat prostřednictvím svých zástupců
- mohou vystupovat jako účastníci správních a soudních řízení

Právo

29

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Druhy právníckých osob

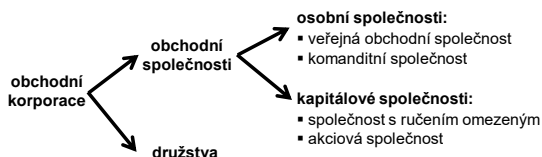

Právo

30

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Druhy právnických osob

X společnost podle § 2716 ObčZ – nemá právní osobnost!!!

Právo 31 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Korporace vs. Fundace

Korporace

= **právnické osoby tvořené společenstvím osob**

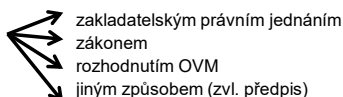
→ vždy mají určitou členskou základnu
(výjimka: jednočlenné společnosti s.r.o. / a.s.)

!!! rozdíl oproti fundacím (nadace + nadační fondy)
= tvořeny společenstvím **majetku**!!!

Právo 32 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Ustavení a vznik právnických osob

Ustavení:

Zakladatelské právní jednání:

1. název
 2. sídlo
 3. předmět činnosti
 4. statutární orgán
- **pisemná forma**

Vznik: zápisem do veřejného rejstříku

Právo 33 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Neplatnost právnické osoby

→ po vzniku právnické osoby se nelze domáhat určení, že nevznikla, a nelze z toho důvodu zrušit její zápis do veřejného rejstříku

Soud prohlásí PO po jejím vzniku za **neplatnou**, pokud:

- chybí zakladatelské právní jednání
- zakladatelské právní jednání nemá náležitost nezbytnou pro právní existenci právnické osoby
- právní jednání zakladatelů odporuje § 145 ObčZ (zakázané PO)
- právnickou osobu založilo méně osob, než je k tomu podle zákona třeba

Právo 34 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zakázané právnické osoby

§ 145 ObčZ

(1) Zakazuje se založit právnickou osobu, jejímž účelem je porušení práva nebo dosažení nějakého cíle nezákonným způsobem, zejména je-li jejím účelem

- a) popření nebo omezení osobních, politických nebo jiných práv osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení,
- b) rozněcování nenávisti a nesnášenlivosti,
- c) podpora násilí nebo
- d) řízení orgánu veřejné moci nebo výkonu veřejné správy bez zákonného zmocnění.

(2) Zakazuje se založit právnickou osobu ozbrojenou nebo s ozbrojenými složkami, ledaže se jedná o právnickou osobu zřízenou zákonem, již zákon ozbrojení nebo vytvoření ozbrojené složky výslovně dovoluje nebo ukládá, nebo o právnickou osobu, která nakládá se zbraněmi v souvislosti se svým podnikáním podle jiného právního předpisu, anebo o právnickou osobu, jejíž členové drží nebo užívají zbraně pro sportovní nebo kulturní účely či k myslivosti nebo k plnění úkolů podle jiného právního předpisu.

Právo 35 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Jednání právnické osoby

Nemá svéprávnost → vždy za ni musí někdo právně jednat:

1. Člen statutárního orgánu (ve všech věcech)
2. zaměstnanec nebo člen orgánu, který se nezapisuje do VR (v rozsahu obvyklém vzhledem k jejich zařazení nebo funkci)
3. zmocněnec atd.

Kdo jedná, dá najevo, co ho k tomu opravňuje

Jednání před vznikem právnické osoby (viz § 127 ObčZ)

Právo 36 Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Orgány právnických osob

Usnášeníschopnost: > ½ členů

Rozhodování: nadpoloviční většinou zúčastněných

- Možnost rozhodování *per rollam*

Právo

37

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Člen orgánu

→ **plně svéprávný**

→ funkci vykonává s **péčí řádného hospodáře**:

1. s nezbytnou loajalitou
2. s potřebnými znalostmi
3. s pečlivostí

→ funkci vykonává **osobně** (x pověření jiného člena orgánu)

§ 159 odst. 1 ObčZ

Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péči řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky.

Právo

38

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Statutární orgán

= **výkonný orgán** právnické osoby, kterému náleží působnost řídit její fungování v každodenních věcech (především obchodní vedení)

Statutární orgán má nejširší, tzv. **generální zástupčí oprávnění**

→ člen statutárního orgánu je oprávněn zastupovat právnickou osobu **ve všech věcech** (§ 164 ObčZ)

→ toto zástupčí oprávnění je nejen **neomezené**, ale také **neomezitelné** → bylo-li by omezeno (např. ve společenské smlouvě), nemělo by takové omezení právní účinky vůči třetím osobám

Právo

39

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zrušení právnické osoby

1. právním jednáním
2. uplynutím doby
3. dosažením účelu
4. rozhodnutím OVM → soud zruší:
 1. nezákonná činnost PO
 2. již nesplňuje předpoklady vzniku
 3. > 2 roky není usnášeníschopný statutární orgán + další zákonné důvody
5. další zákonné důvody

Právo

40

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Zánik právnické osoby

1. Výmazem z veřejného rejstříku
2. Pokud se nezapisuje do veřejného rejstříku
→ skončením likvidace

Právo

41

Ing. Tomáš Votava, M.A., Ph.D.

Děkuji vám za pozornost!